Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פּעסטער צײטונג

דיעזעס בלאטט ערשײנט דרײמאל וואָכענטליך
מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פֿרײטאג.
אונד קאָסטעט
פֿיר עסטערײך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 " " "
פֿירטעליעהריג 2 גולד' 50 קר' ע.-וו.
פֿירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גולד' 50 קר' ע.-וו.
פֿירטעליעהריג 2 " 75 " "

אויף דיעזע צײטונג קאנן מאן יעדען טאג פּרענומערירען
אונד דער פּרענומעראציאָנס-טערמין בעגיננט מיט דעם עמפּפֿאנג דעס ערסטען בלאטטעס.
דיא רעדאקציאָן בעפֿינדעט זיך אין פּעסט
אלט-גאססע נומ' 1,
וואָהין מאן אויך דיא פּרענומעראציאָנסגעלדער צו זענדען בליעבט.

Nr. 119, צעהנטער יאהרגאנג | פּעסט, דיענסטאג יה תשרי ה.ת'ר'ל'ט | Pest, den 15. Oktober 1878.

פּאָליטישע איבערזיכט.

וויא עס שײנט, האָלט איך דיא פּאָליטיק אונזערע פֿײערטאגע, דא זיא זיך יעטצט אין פֿאָללשטענדיגער רוהע בעפֿינדעט. זײט פֿאָריגעם פֿרײטאג איזט ניכטס פֿאָן בעדײטונג פֿאָרגעפֿאללען. — דער וויענער רײכסראטה ווירד ערסט אם 22-טען אָקטאָבער אײנבערופֿען, אונד דיא דעלעגאציאָנען ווערדען ערסט אם 5-טען נאָיעמבער צוזאממענטרעטען. — דיא מיניסטער-בעראטהונגען, וועלכע צו ענדע דער פֿײערטאגע אין ווין שטאטטגעפֿונדען, בעשעפֿטיגטען זיך מיט דען אנגעלעגענהײטען דער דעלעגאציאָן אונד דער ארמעע-קאָסטען. וויא עס נײערדינגס הײסט, ווירד אונס דיא „בעזעטצונגס-געשיכטע" ביז ענדע דעם יאהרעס 1878 נעגען 95 מילליאָנען גולד' קאָסטען. דא נון דיא לעגנסט בעווילליגטען 60 מילליאָנען בערײטס הערבײגעשאפֿפֿט אונד אויך שאָן אויפֿגעצעהרט זינד, זאָ זינד נור נאָך 35 מילליאָנען ערפֿאָרדערליך. נון האט עס יעטצט טיסאָ איבערנאָממען, דען אויף אונגארן ענטפֿאללענדען טהײל דיעזער סוממע הערבײצישאפֿפֿען. — אויך דיא אנגעלעגענהײט דער צוריקבערופֿונג אײנעס טהײלעס דער „בעזעטצונגס-ארמעע" ווארדע אים מיניסטער-ראטהע בעשפּראָכען. דער קריעגס-מיניסטער ווינשט וואָהל דיא באלדיגע צוריקציעהונג אײנעס טהײלעס אונזערער ארמעען אויס באָסניען אונד דער הערצעגאָווינא; אבער דער אָבער-קאָממאנדאנט פֿיליפּפּאָוויטש ערקלערטע, דאס ער אײנען וועזענטליכען טהײל זײנער ארמעע ניכט ענטלאססען קאָנגע, דא ער זאָנסט צו וועניג מאנשאפֿט האבען ווירדע. וויא עס אבער הײסט, ווירד דיא צוריקציעהונג אײניגער רעגימענטער, זאָ ווײט אונד זאָ פֿיעל אלס מאָגליך, דעננאָך שטאטטפֿינדען. — ביז צום נעכסטען פֿריהלינג ווירד פֿיליפּפּאָוויטש דאהין טראכטען, אין דער גאנצען הערצעגאָווינא אונד אים גאנצען נאָרדליכען טהײלע פֿאָן באָסניען פֿריעדען, רוהע אונד אָרדנונג פֿאָללשטענדיג הערצושטעללען — אונד ערסט אים פֿריהלינג זאָלל איך דער זידליכע טהײל באָסניענס, פֿאָן נאָווי-וואראָש ביז איבער נאָווי-באזאר, פֿאָן אונזערער ארמעע בעזעטצט ווערדען — טראָטצדעם דיא טירקײא געגען דאס ווײטערע פֿאָררוקען אונזערער ארמעע פּראָטעסטירט! — מערקווירדיגער וויזע ווײס מאן נאָך איממער ניכט, וואס אײגענטליך מיט דען פֿאָן אונס בעזעטצטען צווײא טירקישען פּראָווינצען געשעהען זאָלל. דער קראָאטישע לאנדטאג פֿערלאנגט גאנץ אײנפֿאך, מאן מאָגע דיעזע צווײא טירקישען פּראָווינצען מיט דאלמאציען, קראָאציען אונד סלאוואָניען צו אײנעם זיד-סלאווישען קאָניגרײכע פֿערבינדען. ביז יעטצט בעשטאנד אונזערע מאָנארכיע אויס דעם „צווילינג" עסטערײך-אונגארן, אונד נון זאָלל אונזערע מאָנארכיע פֿאָן נון אן אויס דעם „דריללינג": קאַיזערטהום עסטערײך — קאָניגרײך אונגארן — אונד זיד-סלאווײשעס קאָניגרײך בעשטעהען!

אײנע הײטיגע אמטליכע דעפּעשע מעלדעט, דאס איבער 45000 מאנן פֿאָן אונזערען סאָלדאטען אין באָסניען אונד דער הערצעגאָווינא נאָך הײזע ענטלאססען ווערדען. מעהרערע רעזערווע-רעגימענטער האבען בערײטס אורלויב צור ריקקעהר אין איהרע הײמאטה ערהאלטען. — גראף אנדראשי, וועלכער אין דען לעטצטען טאגען ווידער אין ווין וואר, רײזטע געסטערן נאָך טיסאָ-דאָב, אונד ווירד ערסט צור עראָפֿפֿנונג דער דעלעגאציאָנען נאָך פּעסט קאָממען.

דיא נײעסטען וויענער דעפּעשען מעלדען, דאס אין עסטערײך בערײטס אײן נײעס מיניסטעריאום צוזאממענגעשטעללט ווארדע. דעססען מיניסטער-פּרעזידענט הערר דע פּרעטיס זײן ווירד.

אין דען לעטצטען טאגען האט עס געהײסען, דאס דיא טירקײא גאר אײנען קריעג געגען אונזערע מאָנארכיע אונטערנעהמען וויללע. וועגן נעמליך אונזערע ארמעען אויך אין זיד-באָסניען אײנריקען זאָללטען; הײטע אבער שײנט דיא טירקײא פֿאָן דיעזעם אונזיננינען אונטערנעהמען אבגעקאָממען צו זײן. דאגעגען ווירד אײן טירקיש-גריעכישער קריעג פֿיר אונפֿערמײדליך געהאלטען. דיא גריעכישע קריעגס-ערקלערונג ווירד שאָן אין אכט טאגען ערפֿאָלגען.

דיא געסטערן אבענד אײנגעטראָפֿפֿענען דעפּעשען מעלדען, דאס דיא רוסען, וועלכע זיך שאָן פֿאָן דער נעהע קאָנסטאנטינאָפּעלס נאָרד-וועסטליך ביז אדריאנאָפּעל צוריקגעצאָגען האבען, יעטצט ווידער צוריק געגען קאָנסטאנטינאָפּעל פֿאָרריקען. דיעזע נאכריכט, דאס דיא רוסען ווידער געגען קאָנסטאנטינאָפּעל מארשירען, האט אין דער טירקישען רעזידענץ-שטאדט אונגעהײערעס אויפֿזעהען ערדעגט. אללע מיליטערישען געזאנדטען בעגאבען זיך נאָך דער שטראסע פֿאָן אדריאנאָפּעל, אום זיך פֿאָן דער וואהרהײט דיעזער נאכריכט צו איבערצײגען. עס שטעללטע זיך נון פֿאָלגענדעס הערויס: דער אָרט עשקי-באבא, וועלכער צווישען קאָנסטאנטינאָפּעל אונד אדריאנאָפּעל ליעגט, וואר בערײטס פֿאָן דען רוסען פֿערלאססען, אינדעם זיך דיעזע נאָך א ד ר י א נ אָ פּ ע ל צוריקצאָגען. אין זעלבעם מאסע, אין וועלכעם זיך אנפֿאנגס דיא רוסען צוריקצאָגען, ריקטען דיא טירקען פֿאָר, אונד בעזעטצטען אויך דאס פֿאָן דען רוסען פֿערלאססענע עשקי-באבא. פּלאָטצליך קאמען נון דיא רוסען פֿאָן אדריאנאָפּעל צוריק געגען עשקי-באבא, אונד פֿאָרדערטען דיא היער בעפֿינדליכען טירקישען רעגימענטער אויף, זיך זאָפֿאָרט אין פֿריעדליכער וויזע צוריקצוציעהען, דא זאָנסט דיעזעס עשקי-באבא מיט געוואלט פֿאָן דען רוסען ערשטירמט ווירד. דיא טירקען מוססטען זאָמיט דאס בערײטס בעזעטצטע עשקי-באבא ווידער פֿערלאססען, וואָרויף דאנן דיא רוסען אין דיעזען אָרט אײנריקטען. — נון זינד דיא טירקען פֿאָללער אנגסט, דאס יעטצט דיא רוסען דירעקט אין קאָנסטאנטינאָפּעל אײנריקען וואָללען, וועסהאלב זיא יעטצט אללע פֿעסטינגען פֿאָר קאָנסטאנטינאָפּעל מיט פֿיעלען קאנאָנען בעזעטצען, אום דיעזע טירקישע רעזידענץ-שטאדט פֿאָר דעם אײנמארשע דער רוסען צו פֿערטהײדיגען.

אײנע הײטיגע פּעטערסבורגער דעפּעשע מעלדעט דען גרונד, ווארום דיא רוסען, וועלכע זיך בערײטס נאָך אדריאנאָפּעל צוריקגעצאָגען, ווידער געגען קאָנסטאנטינאָפּעל פֿאָרמארשירען. אלס נעמליך דיא רוסען דיא אומגעגענד פֿאָן קאָנסטאנטינאָפּעל פֿערלאססען אונד דיא טירקישען אײנוואָהנער פֿאָר דען רוסען ניכטס מעהר צו פֿירכטען האטטען, ווארדען דיא קאטהאָלישען אײנוואָהנער פֿאָן דען טירקען איבערפֿאללען, וואָבײא 150 קאטהאָליקען געטאָדטעט וואָרדען זינד. אונד דא דיא טירקישע רעגיערונג אָהנמעכטיג איזט, דיעזעס בלוטפֿערגיעסען אײנהאלט צו טהון, מיססטען דיא רוסען אין דיא פֿאָן איהנען בערײטס פֿערלאססענען טירקישען פּראָווינצען ווידער צוריקקעהרען.

יעדענפֿאללס זיעהט מאן, דאס דיא רוססען ניכט זאָבאלד דיא טירקײא פֿערלאססען ווערדען. אונטער דיעזער אויסרעדע, דאס דיא קאטהאָליקען אין דער טירקײא געשיטצט ווערדען מיססען, קאָננען דא דיא רוסען נאָך יאהר-הונדערטע פֿערבלײבען. דיא צושטענדע אין דער טירקײא ווערדען ניכט זאָבאלד צור אָרדנונג געלאנגען, אונד היערויס ווירד נור רוסלאנד זײנע פֿאָרטהײלע ציעהען.

פֿערשיעדענע נײאיגקײטען.

* (א י נ ע ו ו ע ה ל ע ר-פֿ ע ר ז א מ מ ל ו נ ג ו ו ע ג ע ן ד ע ר אָ ר י ע נ ט-פּ אָ ל י ט י ק.) אין דעם לעאָפּאָלדשטעדטער וואהלבעצירקע אונזערער הויפּט-שטאדט וואָללטע מאן אנפֿאנגס אײנע פֿאָלקס-פֿערזאממלונג פֿעראנשטאלטען, דאמיט עבען דאס פֿ אָ ל ק איבער דיא רעגיערונגס-פּאָליטיק אין דער אָריענטאלישען אנגעלעגענהײט, אָדער בעססער: אין דער אנגעלעגענהײט דער בעזעטצונג באָסניענס זיך דײטליך אויסשפּרעכע. — מאן איזט יעדאָך פֿאָן דיעזעם פּלאנע אבגעקאָממען, וויל מאן אײנען שקאנדאל פֿירכטעטע, דער בײא אײנער גראָסען פֿאָלקס-פֿערזאממלונג זעלטען אויסבלײבט. מאן ענטשלאָס זיך דאהער דאפֿיר, דאס נור דיא „וועהלער" צו אײנער פֿערזאממלונג אײנבערופֿען ווערדען מאָגען, דא דיעזע יא נאמענטליך אין דער לעאָפּאָלדשטאדט, צומײסט אויס רײכען בירגערן בעשטעהען, וועלכע געוויס קײנע שקאנדאלמאכערײא ליעבען. דיעזע פֿערזאממלונג האט דענן אויך אם 12-טען אָקטאָבער שטאטטגעפֿונדען. עס ווארדע דער בעשלוס געפֿאסט, דען דעפּוטירטען דער לעאָפּאָלדשטאדט, הערן מאָריץ וואהרמאנן, צו ערזוכען, דאס ער זאָוואָהל בײא דער רעגיערונג, אלס אים רײכסטאגע דאהין ווירקען מאָגע, דאס בעטרעפֿפֿס דער בעזעטצונג באָסניענס דיא ביזהעריגע פּאָליטיק דער רעגיערונג, וועלכע פֿאָן דער אָפֿפֿענטליכען מײנונג אים גאנצען לאנדע פֿערוואָרפֿען ווירד, גרינדליך אומגעענדערט ווערדע מאָגע. — וואָרין דיא „אומענדערונג" בעשטעהען זאָלל — ווארדע ניכט געזאגט. — אײנע קאָמישע ראָללע שפּיעלטע אין דיעזער פֿערזאממלונג הערר מאקס פֿאלק, דער רעדאקטער דעס „פּעסטער ללאָיד". דיעזער שרײבט נעמליך אין זײנעם בלאטטע זײט וואָכען שארפֿע ארטיקעל געגען דיא בעזעטצונג באָסניענס, אים עבען זײנען לעזערן צו שמײכעלן, דא יא קײן מענש אים גאנצען לאנדע דיא בעזעטצונג באָסניעס ביללינגט. אין דיעזער פֿערזאממלונג יעדאָך וואָללטע ער ניכט, דאס זיך זעלבע געגען דיא רעגיערונגס-פּאָליטיק אויסערע, זאָ אָפֿט ער דאהער זײנע שטיממע ערהאָב, אום דיא בעזעטצונג באָסניעס צו פֿערטהײדיגען, ריעף מאן איהם צו: „הערר פֿאלק! לעזען זיא דענן ניכט איהרען „פּעסטער ללאָיד", דער יא זײט וואָכען דיא בעזעטצונג באָסניענס אויפֿס ענטשיעדענסטע פֿערדאממט!" הערר דר' פֿאלק ווארדע דענן אויך מיט זײנען רעגיערונגס-שמײכעלײען אויסגעלאכט, אונד דיא פֿערזאממלונג פֿאסטע, וויא בערײטס געזאגט, דען בעשלוס, דיא רעגיערונג דורך איהרען דעפּוטירטען וואהרמאנן אויפֿפֿאָרדערן צו לאססען, דיא ביזהעריגע שלעכטע פּאָליטיק בעטרעפֿפֿס דער בעזעטצונג באָסניענס אומצוענדערן!

גוטע ווירטהין מיר אללען ערנסטעס "איינע פארטיע" אנטרוג. טאגס דארויף צייגטע זיא מיר זאגאר דאס מעדכען, איינע נאהע פערוואנדטע פאן איהר, דיא זיא מיר אלס ברויט עמפפאהל. ווענן מיר גאטט ניכט באלד הילפט, אין מיינע הייםאטה אינגארן צוריקצוקעהרען, זא איזט עס עבען ניכט אונמאגליך, דאס אויס מיר איין סעראיעווער הויזבעזיטצער ווירד, דא דאס מיר צוגעדאכטע מעדכען פאן איהרען פערשטארבענען עלטערן איין הויז געערבט האט. אבענדס פאר מיינער אברייזע וואר איך אויך אויף איינער יידישען האכצייט. מערקווירדיג איזט עס, דאס היער דיא מעננער אונד פרויען אין "געזאנדערטען צימטערן" טאנצטען. בייא דיעזער געלעגענהייט אונטערהיעלט איך מיך אויך מיט דעם גראספאטער דער מיר צוגעדאכטען ברויט. ער איזט איינער דער רייכסטען קויפלייטע אין סעראיעווא אונד שטעהט מיט לאנדאנער, פאריזער אונד וויענער הייזערן אין געשעפטס-פערבינדונג. אלס האדשי לאיא פאן דען יודען אין סעראיעווא 5000 דוקאטען ערפרעסטע, גאב אונזער מאנן צו דיעזער סוממע 2500 גולדען. בייא דער איינגאהמע פאן וויסאקא ערליטט ער איינען שאדען פאן 1000 דוקאטען, דא דיא טירקען זיינע דארטיגע לעדער-פאבריק אויסרייבטען. ער איזט איין אייפריגער אנהעננער עסטערייך-אונגארנס אונד שפראך דיא בעהויפטונג אויס, דאס אין באסניען ניע רוהע זיין ווירד, זאלאנגע דארט אויך נור איין טירקע זיך בעפינדעט. דיא טירקען ווערדען ניע דאס בעשטרעבען אויפגעבען, דיא עסטערייך-אונגארישע בעזעטצונגס-ארמעע אויס דעם לאנדע צו טרייבען. געשיעהט'ס ניכט נאך איינעם מאנאטע, זא ווירד'ס נאך איינעם יאהרע, נאך פינף, נאך צעהן יאהרען געשעהען, דענן דיא טירקען לאססען זיך ניע גענצליך אונטערדריקען. זאבאלד דיא בעזעטצונגס-ארמעע וועניגער אלס 100000 מאנן בעטראגט, מוס מאן זיך אויף איינען נייען אויפשטאנד געפאסט מאכען!

— איך זאגטע היערויף: "דאס איזט קוים צו בעפירכטען, דא יא דיא מאהאממעדאנישע בעפאלקערונג פאן אונס ענטוואפפנעט ווירד." דער גרייז שיטטעלטע יעדאך דאס ווייסע הויפט אונד זאגטע: "אונס יודען בעפיעהלט דיא הייליגע רעליגיאן, דאס וויר אונס "תפלין", "טלית", "געבעטבוך" אזו"ו אנשאפפען; דען טירקען בעפיעהלט איהרע רעליגיאן, דאס זיא זיך מיט מעססער, פלינטען אונד אללערלייא וואפפען פערזעהען זאללען. יעדעס טירקישע הויז איזט איין היימליכעס וואפפענלאגער; ניעמאנד איזט אים שטאנדע, דער טירקישען בעפאלקערונג דיעזע פערבארגענען וואפפען וועגצונעהמען!" — איך פראגטע היערויף, אב 100000 מאנן צור בעזעטצונג באסניענס גענוגען ווירדען, דא דאך דיא קאטהאלישע בעפאלקערונג, דיא פיר אונס איזט, דיא מעהרהייט בילדעט. — דאך דער גרייז וואללטע זיך אויך היעמיט ניכט בערוהיגען אונד זאגטע: "דאס איזט עבען פאן עסטערייך-אונגארן איינע זעלבסט-טיישונג. אין באסניען בילדען ניכט דיא קאטהאליקען, זאנדערן עבען דיא מאהאממעדאנער דיא מעהרהייט, וועלכע ענטשלאססען זינד, דען קאמפף אויף טאד אונד לעבען פארטצופיהרען!" — איך זעלבסט פאסט בעאונרוהיגט, פראגטע איך זאדאנן: "אונד ווירדען דיא מאהאממעדאנער אויך דיא יודען מאססאקרירען?" — דער גרייז, דער עבען פאן איינעם אנדערען העררן וועגגערופען ווארדע, דריקטע מיר דיא האנד צום אבשיעדע אונד זאגטע: "ניין, ניעדער-מעטצעלן ווירדען אונס דיא טירקען ניכט, אבער אונס זאלכע סוממען ערפרעססען, דאס וויר אללע גאטט בעהיטע, נאך דעם בעטטעל-שטאבע גרייפען מיססען!" (זא ווייט דער בריעף. דערזעלבע האט איינע ערפרייליכע, אבער אויך איינע טרויריגע זייטע. ערפרייליך איזט דיא לאבענס-ווערטהע גאסט-פריינדשאפט, וועלכע אונזערע שטאממעס-גענאססען אין באסניען געגען דיא יידישען סאלדאטען איבען. טרויריג איזט דיא מיטטהיילונג, דאס עס מיט גראססער געפאהר פערבונדען זייא, איינען טהייל דער בעזעטצונגס-ארמעע צו ענטלאססען, דא אין דיעזעם פאללע זייטענס דער מאהאממעדאנישען אויפשטענדישען נייע געפאהרען צו בעפירכטען זייען. אונזערע מאנארכיע זאללטע אלזא גענאטהיגט זיין, 200000 מאנן אין באסניען אויף דעם קריעגספוס צו האלטען. זאלכער אפפער איזט דאס באסנישע לומפען-געזינדעל געוויס ניכט ווערטה!)

*) (אין טרויאונגס-, עהעשיידונגס- אונד מאטריקען-אנגעלעגענהייטען) איזט זאעבען איין לאנגער ערלאס דעם קולטוס-מיניסטעריומס הערבעגעלאנגט, ווארין אללע איינצעלנען פונקטע הערפארגעהאבען זינד, וועלכע בייא זאלכען אנגעלעגענהייטען בעאבאכטעט ווערדען מיססען. דען מאטריקען-פיהרערן אונד ראבבינערן ווירד מיט דען אים געזעטצע פעסטגעשטעללטען שטראפען געדראהט, ווענן זיא בייא איהרען דיעספעלליגען אמטס-האנדלונגען דיא אין רעדע שטעהענדען פונקטע אונבעאבאכטעט לאססען זאללטען. דיעזער ערלאס וואורדע זאוואהל דער קאנגרעס-, אלס אויך דער ארטהאדאקסען-קאנצלייא איבערמיטטעלט, מיט דער אויפפארדערונג, דענזעלבען אן דיא איהרעם ווירקונגסקרייזע אונטערשטעהענדען ראבבינען אונד מאטריקען-אמטערן צו זענדען. אויך דען קאמיטאטס-בעהארדען וואורדע דער ערוועהנטע ערלאס איבערמיטטעלט, וועלכע דענזעלבען דען זאגענאננטען "שטאטוס-קווא-געמיינדען" צוצושטעללען האבען, וויל דיעזע וועדער מיט דער קאנגרעס-, נאך מיט דער ארטהאדאקסען-קאנצלייא אין אמטליכער בעריהרונג שטעהען. דא דיא איינצעלנען בעשטיממונגען דיעזעס ערלאססעס נור דיא ראבבינען אונד מאטריקען-אמטער בעריהרען, העטטע עס קיין אינטערעססע, דענזעלבען פאללאינהאלטליך צו פעראפפענטליכען. נור איינען פונקט, דער פאן אללגעמיינעם אינטערעססע איזט, וואללען וויר הערפארהעבען. דיעזער לייטעט דאהין, דאס ווענן איין טהייל אויך צור קאטהאלישען קירכע איבערטריטט, היעדורך דיא יידישע עהע ניכט אלס אויפגעלאזט צו בעטראכטען זייא. ביזהער האט דעריעניגע, דער צור קאטהאלישען קירכע איבערטראט, אהנע ווייטערעס נאך איינמאל הייראטען דירפען. עס קאסטעטע דאהער פיעל מיהע, אום פאן איינעם זאלכען "משומד" איינען "גט" הערויסצולאקען. דא דיעזער פאן נון אב אהנע לאזונג זיינער פריהערען עהע נאך יידישעם ריטוס קיינע צווייטע עהע איינגעהען דארף — זא ווירד עס אין זיינעם איינענען אינטערעססע ליעגען, זיינער פריהערן יידישען פרויא איינען "גט" צו ערטהיילען.

☞ דאס נעכסטע בלאטט ערשיינט דיענסטאג.

געשעפטסבעריכט

פעסטער פרייזע.

געטרייד-געשעפט. פאן ווייצען וואר נעמערן פיעל צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר שוואך, פערקויפט ווארדען 15000 מטצר.

ווייצען טהייס 300 מעטר-צטר 80'5 קילא 9.80 גולד. 100 מעטר-צטר 78,8 קילא 9.75 גולד. 300 מעטר-צטר 78 קי 9.55 גול. — 100 מטרצי 77'8 קילא 8.75 גול. 400 מטרצי 77.5 קי 9.20 גול. — 100 מטרצי 77 קי 9 גול. — 200 מטרצי 77 קי 9.15 גול. 100 מטרצי 77'5 קי 8.50 גול. — 100 מעטרצי 77 קי 8,25 גולד. — 400 מעטרצי 77 קילא 8,60 גולד. — 200 מטרצי 76 קילא 8 גולד. 300 מטרצי 75 קי 7.75 גולד.

האפער: 200 מטרצי 5.20 גולד.

גערסטע 6,10 — 7,30 גולד.

ווייצען פער פריה-יאהר 8'90—9 גול. —

קוקורוץ פער מאי-יוני 1879, 5.— — 5,05 גולד.

האפער פער הערבסט 5'60 — 5.65 גולד.

פעסטער שלאכטפיעה-מארקט. בייא דעם אם 10-טען ד. מ. היער אין פעסט אבגעהאלטענען וואכענמארקטע ווארדען 2819 שטיק גראס- אונד 4575 קליין-פיעה צו מארקטע געבראכט. היעפאן ווארדען פערקויפט: 52 שטיק שטיערע, פער שטיק פאן 80 — 110 גולדען. — 856 אכסען דאס פאאר פאן 190—295 גולד. 1175 קיהע דאס פאאר פאן 140-200 גול. 315 מעלק-קיהע דאס שטיק פאן 80—145 גול., 240 שטיק ביפפעל דאס פאאר צו 160—195 גול., 181 שטיק קעלבער דאס שטיק פאן 18 - 36 גול, 4575 שטיק שאפע דאס פאאר 12 — 19 גולד. פרייזע פער 100 קילא: אכסען-פלייש 47 — 51.— גולדען קיה-פלייש 46 — 50 גולד., קאלב-פלייש 70 — 90 גולדען ביפפעל-פלייש 43—47 גולד.—

לאטטא-ציעהונג פאם 9-טען אקטאבער 1878.

הערמאננשטאדט	23	30	34	39	49
לעמבערג	47	18	80	90	60
פראג	5	77	89	64	21

פעראנטווארטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

קורז-טאבעללע פאם 10. אקטאבער

געלד-קורז

	פל.	קר.
זילבער-אגיא	100	—
דוקאטען	5	59
עסטערייך-אונגארישעס 8 גולדען גאלד-שטיק (20 פראנקס)	9	36
נאפאלעאנדאר	9	36
דייטשע רייכסבאנקנאטען	57	85
20 מארקשטיקע	11	57
פאפיער רובעל	1	18

לאָזע.

	פל.	קר.
1839-ער שטאאטס-לאָז גאנצע	324	—
דעטטא פינפטעל	316	—
1854-ער 4 פערצענטיגע שטאאטס-לאָז	106	50
1860-ער גאנצע	110	75
דעטטא פינפטעל	121	—
1864-ער לאָז צו 100 גולדען	139	25
דעטטא 50	138	—
[illegible] רעגולירונגס	24	50
[illegible]-לאָז	21	50
קרעדיט-לאָז	160	—
קלארי-לאָז צו 40 גולדען	28	75
דאנוי-דאמפפשיפפאהרטס-לאָז	92	75
אינסברוקער לאָז	19	—
קעגלעוויטש צו 10 גולדען	14	—
קראקויער 20	14	75
אָפנער 40	28	—
פאלפי 40	27	50
רודאלפס-לאָז 10	14	—
סאלם-לאָז 40	38	25

לאָזע.

	פל.	קר.
זאלצבורגער לאָז צו 20 גולדען	16	25
סט. גענאיס 40	34	—
סטאניסלויער 20	19	50
טריעסטער 100	117	75
דעטטא 50	61	—
וואלדשטיין 20	22	50
ווינדישגרעטצער 20	28	50
אונגארישע פרעמיען-לאָז צו 100 גולד.	76	50
דעטטא צו 50 גולדען	77	—
וויענער לאָז	89	60

ווערטה-פאפיערע

	פל.	קר.
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	78	—
טעמעשווער-באנאטער	74	75
זיעבענבירגישע	73	—
גאליציש	82	50
בוקאווינער	79	50
אונגארישע אייזענבאהנאנלעהען	98	50
ווייןצעהענט-אבלאזונגס-אבליגאציאנען	82	25
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באדענקרעדיט צו 5 איינהאלב פערצענט	93	—
דער אונגארישען היפאטעקען באנק צו 5 איינהאלב פערצענט	81	75
דער אונגארישען אללגעמיינען באדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פערצענט	—	—
דעטטא צו 6 פערצענט	—	—
דער פעסטער קאממערציאל-באנק	94	25

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פרוכטע		קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאגר.
ווייצען	נייער באנאטער	74	—.——.—
"	"	75	—.——.—
"	"	76	7.65— 7.75
"	"	77	8.—— 8.15
"	"	78	8.35— 8.50
"	"	79	8.65— 8.75
"	"	80	8,80— 8.85
"	טהייס	74.	—.——.—
"	"	75.	—.——.—
"	"	76.	8.40— 8.50
"	"	77.	8.70— 8.85
"	"	78.	9.05— 9.25
"	"	79.	9.40— 9.50
"	"	80.	9.60— 9.70
"	פעסטער באדען	74	—.——.—
"	"	75	—.——.—
"	"	76	7.95 — 8.05
"	"	77	8.10 — 8.20
"	"	78	8.35 — 8.55
"	"	79	8.65 — 8.80
"	"	80	8.95— 9.—
"	ווייסענבורגער	74	—.——.—
"	"	75	—.——.—
"	"	76	8.05— 8.20
"	"	77	8.30— 8.45
"	"	78	8.60— 8.80
"	"	79.	9.05— 9.15

פרוכטע	קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאגר.
קארן	72	5.70—5,60
גערסטע מאלץ	62	6.80—6.40
גערסטע פוטטער	62	5.50—5.30
האפער	41	5.45—5.20
קוקורוץ באנאטער		5.50—5.30
אנדערער	73	5.30—5.20
הירזע		.——.—

	פער	100 קילאגר.
ווייצען	אקטאבער	8.60
		—.—
	פריהיאהר	8.90—
קוקורוץ		5.—
גערסטע		—.—
האפער	אקטאבער	5,60—
		—.—
רעפס		—.—

באללען-מעהל

		פל. קר.
נומער	0	21 60
"	1	21 —
"	2	20 40
"	3	19 40
"	4	18 40
"	5	17 —
"	6	15 40
"	7	13 50
"	8	11 60
"	8½	9 60

שפיריטוס: אלטע	[illegible]	33.—
נייע	[illegible]	31,75

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1878. Druck v. M. Burian, Marokkanerhaus.

אים פאריז בעריכטעט ווירד, איזט באראָן מאקסי-
מיליאן קאָניגסוואַרטער אין פאריז דיעזער טאגע
פלאָטצליך געשטאָרבען. דערזעלבע שטאממטע,
וויא דיא גאנצע פאַמיליע קאָניגסוואַרטער, איים
פראנקפורט אם מאין. אָבגלייך אלזאָ פאָן געבורט
איין דייטשער, שלאָס זיך דערזעלבע דענגאָך ביי
זיינער איבערזיעדעלונג נאך פאריז מיט לייב אונד
זעעלע דער פראנצאָזישען נאציאָן אן. אונטער
דער רעגיערונג נאפאָלעאָן .III שפיעלטע דער-
זעלבע אויך אלס דעפוטירטער אים פראנצאָזישען
פארלאמענטע איינע הערפאָרראגענדע ראָללע.
דא צווישען פראנקרייך אונד דייטשלאנד פאָרט-
וועהרענד איינע „שפאננונג" בעשטאנד, קיממערטע
זיך באראָן קאָניגסוואַרטער דורכאויס ניכט אום
זיינע דייטשע אבשטאממונג, זאָנדערן ארבייטעטע
איים אללען קרעפטען פיר פראנקרייך. ער האט
זיך פאָן דייטשלאנד זאָ זעהר לאָזגעזאגט, דאס
ער פאָן אללער וועלט אלס ווירקליכער פראנצאָזע
בעטראכטעט וואורדע. מאן האט באלד קיינען
מענשען געזעהען, דער מיט זיינער פערגאנגענ-
הייט אלס געבאָרענער דייטשער זאָ גרינדליך גע-
בראָכען העטטע. אללײן באראָן קאָניגסוואַרטער
האט עבען בלאָס מיט זיינער פערגאנגענהייט
אלס געבאָרענער ד י י ט ש ע ר, ניכט אבער אויך
מיט זיינער פערגאנגענהייט אלס געבאָרענער
י ו ד ע געבראָכען, דא דערזעלבע זיינעם פאַ-
טערליכען גלויבען ביז צום לעטצטען אטהעמ-
צוגע אונערשיטטערליך טריא געבליעבען. דער
פערשטאָרבענע שטאנד אים אלטער פאָן עטווא
איבער 60 יאהרען. ער וואר דער שוויעגערפאטער
דעם בעריהמטען וויענער באנקהיים-אינהאבערס,
הערן באראָן גוסטאַף פ' שפרינגער, אונד איין
אָנקעל דעם באראָנס מאָריץ פ' קאָניגסוואַרטער
אין וויען. (דער ברודער דעם עבען פערשטאָר-
בענען קאָניגסוואַרטער אונד פאטער דעם מאָריץ
פ' קאָניגסוואַרטער, נעמליך הערר באראָן יאָנאס
פ' קאָניגסוואַרטער, לעבטע בעקאננטליך אין וויען;
וואָ דערזעלבע נאך ראָטהשילד דען ערסטען
פלאטץ איינגענאָממען. דערזעלבע וואר איממער
איינע שטארקע שטיטצע דעם אלטען יודענטהומס
אונד האסטע יעדע נייערונג איים רעליגיאָזעם גע-
ביעטע. אלס דערזעלבע פאָר וועניגען יאהרען
געשטאָרבען, בעריכטעטען דיא צייטונגען, דאס
דער באראָן אויף זיינער זאָממער-וואָהנונג אונווייט
וויען איינע פראכטפאָללע „סוכה" בעזאס. וועה-
רענד דער סוכות-טאגע פיהר דערזעלבע איממער
פאָן דער באָרזע דירעקט נאך דיעזער זאָממער-
וואָהנונג, אום ניכט „היין לסוכה" עטוואס געניעסען
צו מיססען. מאן זיעהט אלזאָ, דאס דיא גאנצע פאַ-
מיליע קאָניגסוואַרטער, טראָטץ איהרעם באראָנ-
טיטעלס, דעם יודענטהום מיט הערץ אונד זעעלע
טריא געבליעבען איזט!)

*(איין טהייערער ארצט,
אבער קיינע הילפע!) איים קאָלן
(דייטשלאנד) ווירד בעריכטעט: „דער רייכע
באנקהויז-בעזיטצער אין קאָלן, הערר באראָן
אבראהאם אָפפענהיים, איזט פאָריגען דאָננערס-
טאג געשטאָרבען. ער וואר נור מיטגליעד דער
באנק-פירמא אָפפענהיים, אונד בעזאס פיר זיינע
פערזאָן איין פערמאָגען פאָן 30 מילליאָנען מארק.
דער פערשטאָרבענע וואר ביא דער דייטשען
קאַיזערין איזסעראָרדענטליך בעליעבט. ניע רייז-
טע דיעזעלבע דורך קאָלן, אָהנע דאס זיא העררן
אָפפענהיים צו זיך רופען ליעסע. ניע וואר וויעדער
הערר אָפפענהיים אין בערלין, אָהנע פאָן דער
קאַיזערין אונד אָפט אויך פאָם קאַיזער עמפפאנגען
וואָרדען צו זיין. טראָטץ דיעזער פערבינדונגען
אין אללערהאָכסטען קרייזען בליעב הערר אב-
ראהאם אָפפענהיים דענגאָך י ו ד ע. אויך זיין
אָלטערער ברודער, דער איהן איבערלעבט האט
אונד עבענפאללס מיטגליעד דיעזער באנק-פירמא
איזט, בליעב זיינעם יידישען גלויבען טריא. ניכט זאָ
בעשטעהט עס מיט דען קינדערן דיעזעס ברודערס,
דיא בערייטס לעגנסט צום קאטהאָלישען גלויבען
איבערגעטרעטען זינד. באראָן אבראהאם פ' אָפפענ-
היים שטארב קינדערלאָז. זיינע פרויא איזט איהם
בערייטס פאָר יאהרען אינ'ס יענזייטס פאָראנגע-
איילט. דאס קינדערלאָזע פאאר נאהם איין פריי-
לין שפרינגער איים פראנקפורט א. מ. אן
קינדעסשטאטט אן. דיעזעס פריילין וואר איינע
שוועסטער-טאָכטער דער פרויא אָפפענהיים. זיא
האט עבענפאללס דען יידישען גלויבען פערלאס-
סען אונד זיך מיט איינעם האָהען שטאאטס-בע-
אמטען, הערן פ' קיססעראָוו, פערהייראטהעט.
טראָטץ איהרעם איזסטריטטעס איים דעם יודענ-
טהומע ווירד דיעזעלבע דענגאָך איינען זעהר
גראָסען טהייל דעם הינטערלאססענען פערמאָגענס
איהרעס יידישען אָנקעלס ערהאלטען. באראָן
אָפפענהיים ליטט אן דער „שטיינקראנקהייט". אין
דען לעטצטען טאגען ענטשלאָס מאן זיך, דען
בעריהמטען ארצט דר' טהאָמפזאָן איים לאָנדאָן
צו בערופען, דער אויך דען לאָרד בעאקאָנספיעלד
פאָן דער שטיינקראנקהייט קורירט האט. מאן
טעלעגראפירטע נאך לאָנדאָן. דיא ריקאנטוואָרט
לייטעטע יעדאָך: דר' טהאָמפזאָן בעפינדע זיך
אויף איינער פערגניגונגס-רייזע אין איטאליען.
מאן טעלעגראפירטע נאך איטאליען, דא לאנגטע
דיא אנטוואָרט אן: דר' טהאָמפזאָן בעפינדע זיך
שאָן אויף דער ריקרייזע אין דער שטאדט וועווא.
מאן טעלעגראפירטע נאך וועווא, פאָן וואָ דר'
טהאָמפזאָן פאָלגענדע אנטוואָרט טעלעגראפירטע:
איך בעפינדע מיך אויף איינער ערהאָלונגסרייזע
אונד מאכטע דיעזע נור פיר איינע ענטשעדיגונג
פאָן 1000 פפונד שטערלינג (10000 גולדען) אונ-
טערברעכען. זאָגלייך וואורדע טעלעגראפירט: דיא
1000 פפונד שטערלינג זינד בעוויללינגט. מיט דעם
נעכסטען שנעללצוגע טראף דר' טהאָמפזאָן אין
קאָלן איין. איינינע שטונדען שפעטער וואר באראָן
אבראהאם פ' אָפפענהיים טאָדט. דער הערר דר'
שטעקטע זיינע 1000 פפונד שטערלינג איין אונד
פיהר דאפאָן, אום זיינע אונטערבראָכענע פערגני-
גונגסרייזע פאָרטצוזעטצען.

*(דער ענגליש-אפגהאניס-
טישע קריעג אונד דיא יידישע
אבשטאממונג דער אפגהאניסטען.)
וויא איים לאָנדאָן פאָם 11-טען דיעזעס טעלעגרא-
פירט ווירד, איזט דער ענגלישע קריעג געגען אפ-
גהאניסטאן נונמעהר אונווידערופליך. דער ענג-
לישע גענעראל האינעס ווירד דעמנעכסט מיט
35000 מאנן איים ענגליש-אינדיען געגען אפגהא-
ניסטאן אויפברעכען. מערקווירדיג היעביא איזט,
דאס עבען יעטצט אין לאָנדאָן איין בוך ערשיינט,
וואָרין נאכגעוויעזען ווירד, דאס דיא אפגהאניסטען
י י ד י ש ע ר אבשטאממונג זינד. עס זאָללען
דיעס דיא נאכקאָממען יענער יודען זיין, וועלכע
זיך אין „שכם" פאָן דער רעגיערונג דעס „רחבעם"
לאָזגעזאגט, אום אונטער „ירבעם" דיא גאָלדענען
קאלבער אין בית-אל אונד אין דן אנצובעטען.
זיא זאָללען איהרע אבשטאממונג זאָגאר נאָך וויי-
טער הינויף קעננען, דא דיא אפגהאניסטען פאָן זיך
מיט בעשטיממטהייט בעהויפטען, דאס זיא פאָן
„שאול המלך" הערשטאממען. זיא קעננען איים דער
יידישען רעליגיאָן ניכט מעהר אלס דען געברויך
דעס זינדענבאָקעס (שעיר עזאזל). איהרע געזיכט-
צוגע זינד יידיש, דאָך האבען זיא אין איהרער
שפראכע קיינען לייט דער העבראעישען שפרא-
כע בעהאלטען. דער פירסט שיר-אלי-קאהן האט
ניכט בלאָס איין יידישעס איזסעהען, זאָנדערן
ליידעט עבענפאללס אן איינער ארט געמיטהס-
שטאָרונג וויא איינסט שאול המלך, אונד קאנן
גלייכפאללס וויא דיעזער נור דורך מוזיק ערהיי-
טערט ווערדען. — (אונס שיינט, דאס דיעזעס בוך
איין שווינדעל זייא. דא דיא אפגהאניסטען דען
ענגלישען איבערפאלל פירכטען, לאססען זיא אין
לאָנדאָן איין בוך הערויסגעבען, אלס שטאממען
זיא פאָן יודען אב. היעדורך האָפפען זיא, דאס
לאָרד בעאקאָנספיעלד זיא דאָך שאָנען דירפטע.
איבעריגענס וואורדע יא בערייטס פיעלפאך בע-
הויפטעט, דאס אויך דיא ענגלענדער יידישער
אבשטאממונג זייען; וועסהאלב זיא דאָך ניכט איין

שלאנגע, וועלכע דען טאָד זיינער מוטטער פעראורזאכטע,
געבען דערזעלבען ערבליקט — וויא זיך דא דער קוממער
אום זיינע מוטטער אין ראכע געגען דיא מערדערישע שלאנגע
פערוואנדעלט.

„הא! (ריעף אראָלף) זיא אונגעהייער! זיא נעננען
היער נאך דען נאמען דעם וואהרען ריכטערס; אבער איך
שפרעכע צו דעם באָזעוויכט: וואס שפריכסט דוא פאָן ווייר-
גען געזעטצע, וואס האסט דוא פאָן דעם ר ע כ ט ע צו
ערצעהלען? וואָ איזט היער דיא וואהרהייט אונד וואָ דאס
רעכט? — ר ע כ ט? וויר שטעהען היער ניכט פאָר
דעם וועלטליכען געריכטס-האָפע, דער זיך פאָן איהרען
דוקאטען בעשטעכען לאסט! מיט וועלכעם רעכטע האבען
זיא דיא לעטצטען איינענבליקע איינער שטערבענדען דורך
דען אנבליק איהרעס מאָרדערס פערגיפטעט? — אָ, מיינע
מוטטער, טהייערע מוטטער — זיא איזט טאָדט!"

„פערצייהע מיר, מיין קינד! (זאגטע ר' יעקב) איך
קאם עבען יעטצט, אינדעם דיינע מוטטער שאָן טאָדט
וואר. ביא נאכט, איך וואוסטע ניכט, דאס זיא קראנק
אָדער אין ארמוטה זייא, איך פערמוטהעטע זיא גאר ניכט
דא, איך וואר נור דורך איינען אנדערן צופאלל הערגע-
לייטעט..."

„וואס? נור דורך צופאלל קאמען זיא היעהער?
זאָ קאמען זיא אלזאָ ניכט דעסהאלב הער, אום איהר
צו העלפען! זיא האטטען ניכט פאָן איהרעם ליידען אונד
קוממער געהאָרט. אונד איילטען אויך ניכט הער, אין דער
האָפפנונג, דאס עס נאך צייט זייא, זיא צו רעטטען? —
יא, וויא קאָננטע איך אויך פאָן איהנען איין זאָלכעס
ערוואַרטען? — אָ, מיינע מוטטער, זיא שטארב אין
עלענד אונד פערצווייפלונג, פיעללייכט אויך איים הונגער!
אָ, מוטטער, איך העטטע דיר יעטצט געלד ברינגען קאָנ-
נען, אבער דאנן ווערע איך ניכט זאָ ריין פאָר דיר גע-
שטאנדען! —"

„וואַרום האבען זיא זיך ניכט אן מיך געווענדעט,
וואַרום האבען זיא מיך ניכט נאָך ביא צייטען פאָן איה-
רער נאָטה פערשטענדיגט?"

„וואַרום וויר אונס ניכט אן זיא געווענדעט? אָ, ווענן
עס איינע גערעכטיגקייט אָבען עקסיסטירט, וואַרום האט
דער טאָדעס-ענגעל דיעזע דא געטאָדעט, אונד דיעזען דא
אם לעבען געלאססען! וואַרום וויר ניכט צו איהנען בעט-
טעלן געקאָממען? — פראגען זיא! האָרען זיא, מאנן דער
פראָממיגקייט, האָרען זיא מיך! זיא בעזיטצען דען רייכ-
טהום, דען איך פאָן מיינער וויעגע אן אלס מיינע ערב-
שאפט צו בעטראכטען געוואָהנט וואר! איך האבע מיט
דיעזען מיינען הענדען, דיא ניע אן ארבייט געוואָהנט וואָ-
רען, אום בראָד געארבייטעט אונד מיך ניע בעקלאגט. איי-
סער געגען מיין איינענעס הערץ אונד מיינע וועלט! —
דעננאָך האבע איך זיא ניע געהאסט אונד ניע פערפלוכט
— טראָטצדעם זיא איין רייבער זינד!"

ר' יעקב שראק צוריק, אבער אראָלף זאגטע וויטער:
„ווענן מאן איין רייבער איזט, ברויכט מאן פאָר דיעזעם
נאמען ניכט צו ערשרעקען. יא, זיא זינד איין רייבער! —
זעלבסט אים פאללע, ווענן מיינע מוטטער מיט מיינעם
פאטער ניכט פערהייראטעט געוועזען ווערע, העטטען זיא
קיין רעכט, א ל ל ע ס אן זיך צו רייסען אונד אונס פאָן
דיעזעם אונגעהייערען פערמאָגען נ י כ ט ס צו לאססען!
וואר איהר ברודער ניכט מיין פאטער, זעלבסט ווענן ער
אונפערהייראטעט וואר? — ווענן איך דאס וועלטליכע
געזעטץ איהרען רויב פיר רעכטמעסיג אנערקעננע, זאָ זינד
זיא דאָך איין רייבער געגען ווייזען אונד וואַיזען.— דאָך
איך האסטע זיא דעסהאלב ניכט. — זיא האבען מיך, דען
זאָהן איהרעס ברודערס, ביינאהע ביז אן דען ראנד דעס
פערברעכענס געטריעבען, אונד נור דיא ערינגערונג אן
דיעזע מיינע גוטע מוטטער רעטטעטע מיך פאָר דעם קער-
קער, אין וועלכען איך דורך זיא העטטע קאָממען קאָננען.
אינדעססען האבע איך זיא ניכט פערפלוכט! — יעטצט
אבער, אין דער געגענוואַרט מיינער טאָדטען מוטטער, פער-
אבשייע אונד פערפלוכע איך זיא! נעהמען זיא זיך אין
אכט! גלויבען זיא זיך יא ניכט זיכער פאָר מיינעם פלוכע.
ווענן זיא זיך אין איהרעם פרעכטיגען פאלאסטע בעפינדען,
דאס זיא מיט דעם געלדע מיינעם פאטערס קויפטען! דער
פלוך דעס וואייזען ווירד זיא פערפאָלגען, ווירד זיך אן זיא
אונד אן איהרע פאמיליע אנקלאממערן, ווירד אן איהרעם
הערצען נאגען, מיטטען אין דעם גלאנצע איהרעס גערויב-
טען רייכטהומס. עס ווירד איינסט דער אויגענבליק קאָממען,
אן וועלכעם דיא זעעלע דיעזער טהייערן טאָדטען דא רע-
כענשאפט פאָן איהנען פאָדערן ווירד. — דיעזע מיינע
וואָרטע היער ווערדען זיא ניע פערגעססען, איך וויים עס!
נאך יאהרען נאָך ווערדען איהנען דיעזע מיינע וואָרטע אין
דען אָהרען קלינגען אונד דאס מארק אין איהרען געביי-
נען ערשיטטערן מאכען! — אונד נון געהען זיא, לאס-
סען זיא מיך מיט דיעזער טהייערן טאָדטען אללײן, גע-
העט זיא פאָן דער לייכע מיינער מוטטער אין איהרע גלענ-
צענדע וואָהנונג!" —

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

*) (איין שקאנדאל אין האָהען קרייזען.) אלס דער קאיזער ייִנגסט אין גראץ וואר, רייזטע אויך דער עסטעררייכישע מיניסטער־פרעזידענט, פֿירסט אויערספערג, דאהין, אום דעם מאָנארכען איבער דען שטאנד דער אינגערען פּאָליטיק בעריכט צו ערשטאטטען. דער מיניסטער־פרעזידענט וואר ערביטטערט איבער דיא העפֿטיגען קאמפּפֿע, דיא ער זייטענס דעם פּארלאמענטס אין לעטצטערער צייט צו בעשטעהען האטטע. אין זיינער אונטערהאלטונג מיט אנדערען שטאאטסמעננערן אין גראץ ליעס ער זיך איבער דאס וויענער פּארלאמענט אין איינער ווייזע אויס, דיא צו איינעם געוואלטיגען שקאנדאלע פֿיהרטע. וויא דיא גראצער "טאגעספּאָסט" נעמליך מיטטהיילט, זאָלל פֿירסט אויערספערג פֿאָלגענדע אייסערונג געטהאן האבען: "דען רעגיערונגספֿריינדליכען בלעטטערן האבע איך ניע געלד געבען מיסען, דא דיזע "אויס רייגער איבערצייגונג" דיא פּאָליטיק דער רעגיערונג אונטערשטיטצטען. אים זאָ מעהר געלד קאָסטעטען דיא געגנערישען בלעטטער, דענען מאן דען מונד שטאָפּפֿען מיסטע, דאס זיא דאָך שווייגען אונד ניכט אללעס מיט איהרען עויגען שימפּפֿרייען צערשטאָרען זאָללען. אם מייסטען געלד קאָסטעטען יעדאָך דיא איינצעלנען דעפּוטירטען, דענען מאן ביא דעם אויסגלייכע מיט אונגארן דיא שטיממען מיט שווערעם גאָלדע בעצאהלען מוסטע!" דורך דיזע אייסערונג איזט איין געוואלטיגער שקאנדאל הערפֿאָרגערופֿען וואָרדען. זעממטליכע דעפּוטירטע דעם וויענער רייכסראטהעס פֿאָרדערן נון מיט רעכט, דאס פֿירסט אויערספערג דיא נאמען יענער דעפּוטירטען בעקאננט געבע, דיא איהרע שטיממען "אומ'ס געלד" פֿערקויפֿט האבען, דאמיט זיא ניכט אללע פֿאָר דער וועלט אלס "קויפֿליכע" מענשען ערשיינען! פֿירסט אויערספערג לייגנעט וואָהל, דיא אייסערונג זאָ געטהאן צו האבען, וויא דיזע פֿאָן דער גראצער "טאגעספּאָסט" פֿעראָפֿפֿענטליכט וואורדע. וויא עס הייסט, ווירד דיא אנגעלעגענהייט פֿאָר'ס געריכט קאָממען, דא דיא דעפּוטירטען דען מיניסטער־פרעזידענטען וועגען "עהרען־בעליידיגונג" אנקלאגען וואָללען. (אונס שיינט, דאס פֿירסט אויערספערג אויך זיך זעלבסט וועגען "עהרען־בעליידיגונג" אנקלאגען זאָללטע. עס איזט געוויס איינע שמאך, וועננ דעפּוטירטע איהרע שטיממען "אומ'ס געלד" פֿערקויפֿען. עס איזט אבער ניכט וועניגער שמאך, וועננ איין מיניסטער־פרעזידענט זיך זאָ ווייט פֿערגיסט, דיא דעפּוטירטען צו בעשטעכען אונד איהרע שטיממען אבצוקויפֿען! וואס איזט דער גאנצע "אויסגלייך" ווערטה, וועננ דערזעלבע בלאָס דורך שטיממען־קויפֿערייא צו שטאנדע געקאָממען!)

*) (צום פֿירסטען פֿאָן בולגאריען.) זאָלל קיין אנדערער בעשטיממט זיין, אלס גענעראל איגנאטיעף. דיעזער מאנן האט בעקאננטליך דען גאנצען רוסיש־טירקישען קריעג דורך זיינע שווינדעלייען אונד פֿערלאָגענהייטען איינגעפֿאָדעלט. אלס רוסישער געזאנדטער אין קאָנסטאנטינאָפּעל פֿערשטאנד ער עס, אללע גראָסמעכטע געגען דיא טירקייא צו העטצען. ער פֿערשטאנד אבער אויך נאָך מעהר. ער האט איממער דיא טירקישען מיניסטער מיט גראָסען געלד־סוממען בעשטאָכען, דאמיט זיא דיא טירקייא דער געוואלט רוסלאנדס אויסליעפֿערן. יא זעלבסט דער ערמאָרדעטע סולטאן אבדול אציז האטטע אים דער האנד דיעזעס רוסישען שווינדלערס בעשטעכונגען ענטגעגענגענאָממען. פֿיר דיעזע שווינדעלייען ווירד נון איגנאטיעף מיט דער שטעללע איינעס פֿירסטען פֿאָן בולגאריען בעלאָהנט. וועננ וויר אין באָסניען בלייבען, ווערדען וויר אן העררן איגנאטיעף אין בולגאריען איינען זעהר געפֿעהרליכען נאכבאר האבען!

*) (איין פּארלאמענט פֿיר רוסלאנד.) אויס וויען ווירד פֿאָלגענדעס טעלעגראפֿירט: דיא בעוועגונג דער "ניהיליסטען" אין רוסלאנד איזט זאָ גראָס, דאס מאן זיך אין דען אללערהאָכסטען קרייזען ענטשלאָססען האט, איינע שטארקע ענדערונג אין דער אינגערען פּאָליטיק איינטרעטען צו לאססען. דער רוסישע קאיזער וויללט וואָהל אין ליוואדיא, אבער ער בריינגט דאָרט זיינע צייט מיט דער אויסארבייטונג איינער "קאָנסטיטוציאָן" צו, דא רוסלאנד פֿאָן נון אב, וויא יעדער פֿרייע שטאאט, דורך איין פּארלאמענט רעגיערט ווערדען זאָלל. — איינע אנדערע נאכריכט לויטעט דאהין, דאס דער קאיזער זעלבסט וואָהל געגנער איינעס פּארלאמענטס איזט, אלליין דער קראָנפּרינץ האַלט זיך איבערצייגט, דאס אין רוסלאנד אָהנע איינפֿיהרונג דעם פּארלאמענטס אללעס צוזאממענשטירצען מיסטע. דער קאיזער ווירד דאהער וואהרשיינליך זעלבסט אבדאנקען, דאמיט דער קראָנפּרינץ פֿיר דיא איינפֿיהרונג דער פּארלאמענטארישען רעגיערונג פֿרייע האנד האבע. זאָללטע יעדאָך דער קאיזער דיעסבעציגליך שוויעריגקייטען מאכען, זאָ דירפֿטע דערזעלבע צור אבדאנקונג געניאָטהיגט ווערדען. (זאָלכע נאכריכטען בראכטען דיא צייטונגען בערייטס אָפֿטערס. וויר גלייבען'ס יעדאָך ניכט, בעפֿאָר וויר'ס זעהען! רוסלאנד מיט איינעם פּארלאמענטע שיינט אונס זאָ וועניג מאָגליך, אלס עטווא איינע פֿעך־פֿינסטערע נאכט מיט העללשיינענדער זאָננע! —

*) (איין וואהרער "חרבן".) אויס ווארזאו (רוסיש־פּאָלען) ווירד פֿאָלגענדע שרעקענס־נאכריכט געמעלדעט: דיא היעזיגען יידישען הויזאייגענטהימער צאהלטען זייט אונדענקליכען צייטען דער גרונדהערשאפֿט איינע יעהרליכע שטייער אלס אבלאָזונג דעם גרונד אונד באָדענס. פּלאָטצליך פֿיעל דעם גרונדהעררן דער אונגליקליכע געדאנקע איין, דיא שטייער צוריקצואווייזען אונד אללע יודען אויס דעם אָרטע צו פֿערטרייבען. אלס דיא יודען דיעזעם בעפֿעהלע קיינע פֿאָלגע לייסטען וואָללטען, מאכטע דער גרונדהערר ביים געריכטע פֿאָלגענדע בעהויפּטונג געלטענד: דער גרונד אונד באָדען איזט מיין אייגענטהום. דיא יודען האבען בלאָס איינען מיעטה־צינז געצאהלט, וויל איך זיא אויף מיינעם גרונד אונד באָדען היעזער ערבויען ליעס. עס איזט זעלבסטפֿערשטענדליך, דאס איך דאס רעכט האבע, דיעזע מיעטהע אויפֿצוקינדיגען, וועהרענד דיא יודען איהרע היעזער ניעדערייסען אונד דאס האָלץ אונד דיא שטיינע וועגפֿיהרען קאָננען. דער פּראָצעס דויערטע לענגערע צייט. באלד האט דער גרונדבעזיטצער, באלד האבען וויעדער דיא יודען דען פּראָצעס געוואָננען. אן איינעם פֿרייטאג נאכמיטטאגע ערשיען יעדאָך פּלאָטצליך איינע אנצאהל פֿאָן בויערן מיט האקען אונד היינאבעלן, דיעזע ריססען דיא יידישען היעזער ניעדער, צערטריממערטען דיא מאָבעל אונד יאגטען דיא יודען אויס דעם אָרטע. עס וואר דיעס איין וואהרער "חרבן", וועלכען דיא אונגליקליכען יודען "אים גלות" ערלעבען מיסטען. עס איזט זעהר צווייפֿעלהאפֿט, אָב מאן געגען דיעזען גרונדהעררן עטוואס ווירד אויסריכטען קאָננען. דיא געריכטע אין רוסיש־פּאָלען האבען געוויס קיינע נייגונג, פֿיר דיא רעכטע דער פֿערפֿאָלגטען יודען איינעם מעכטיגען גרונדהעררן געגעניבער איינצוטרעטען!

*) (דער איינציגע זאָהן דעם מיניסטערס טרעפֿאָרט — אין באָסניען געפֿאללען!) דער 25 יעהריגע אונד איינציגע זאָהן דעם אונגארישען קולטוס־מיניסטערס טרעפֿאָרט, וועלכער אלס רעזערווע־לייטנאנט עבענפֿאללס נאָך באָסניען מארשירען מוסטע, איזט פֿאָרגעסטערן ביא צוארניק געשטאָרבען. מאן וויים נאָך ניכט, אָב זיין טאָד אין פֿאָלגע איינער פֿערוואונדונג אָדער איינער געוואָהנליכען קראנקהייט וואר.

*) (באראָן קאָניגסווארטער אין פּאריז — געשטאָרבען.) וויא

פֿאָלליעטאָן.

דאס פֿערשוואונדענע טעסטאמענט.

(27.טע פֿאָרטזעטצונג.)

"שמע ישראל! — זיא איזט טאָדט! (ריעף דיא אלטע טאנטע) יעדע הילפֿע קאָממט צו שפּעט, זיא אטהמעט ניכט מעהר!"

""טאָדט? ווער איזט טאָדט!"" (פֿראגטע ר' יעקב.)

"זיעה זיא אן, פֿאטער! (זאגטע סאמועל) ערקעננסט דוא זיא יעטצט ביא איהרעם שיידען אויס דיעזער זינדהאפֿטען וועלט! — יא, שטעה' ניכט זאָ ערשטוינט אונד איבערראשט דא! עס מוסטע זאָ קאָממען, וויל דוא עס זאָ לייטעטעסט. יא, דיא אונגליקליכע רעגינא, וועלכע דיין ברודער מאקס זאָ ליעבטע, דיא מוטטער זיינער קינדער — זיא שטארב אין דיעזער עלענדען וואָהנונג, ווייט פֿאָן איהרען קינדערן; זיא שטארב אין ארמוטה אונד אין קוממער, זיא שטארב אן געבראָכענעם הערצען. וואר דאס, רעכט פֿאָן דיר, פֿאטער? האסט דוא דענן גאר ניכטס צו בערייען? זאָ האסט דוא דיא וויטווע פֿערזאָרגט, דערען פֿערמאָגען דוא דיר אנגעאייגנעט האסט! — אָ, זיעה דיעזעס בלייכע פֿאָן קוממער פֿערצעררטע געזיכט, וועלכעס איינסט זאָ שאָן וואר, — אָ, גאָטט! שיטצע דען זאָהן, דאס ער געגען איינען זאָלכען פֿאטער ניכט אויסארטען זאָלל!"

ר' יעקב בעקאם פֿיר דיעזען אויגענבליק רייע, ער קאָננטע זיך קוים האלטען. ער וואָרף זיך אויף איינען שטוהל אונד בעדעקטע זיין געזיכט מיט דען הענדען.

"יא, פֿאטער! (זאגטע סאמועל וויינענד) זיעה, וואס דוא געטהאן האסט! וויי, דיא וויר איהרע בעווייזונגען אונד איהר געלד גענאָממען האבען, קיממערטען אונס אום זיא ניכט מעהר, קיממערטען אונס ניכט אום דיא קינדער, דיא פֿעראָרמט, פֿעראכטעט אונד פֿערשטאָסען זינד. יא, וויינע נור, פֿאטער, דוא זאָללסט אויך וויינען, אבער וועהרענד דוא וויינסט, דענקע אויך דאראן, וויא וויר יעטצט דאס אונרעכט, דאס וויר אן דער מוטטער בעגאנגען, אן איהרען קינדערן וויעדער רעכט אונד גוט מאכען קאָננטען. איך האבע דיעזער טאָדטען פֿערשפּראָכען, פֿיר איהרע קינדער צו זאָרגען." —

"מיין זאָהן, איך וואוסטע יא ניכט, דאס עס זאָ ווייט קאָממען ווירד.""

"אבער וויר העטטען עס וויססען זאָללען! אך, ליעבער פֿאטער, פֿערהערטע דיין הערץ ניכט דורך פֿאלשע ענטשולדיגונגען. פֿאטער, איך טהאט דא דאס מייניגע, יעטצט זאָללסט דוא דאס דייניגע טהון. איך געהע צור מוטטער, אום זיא צו בערוהיגען, דוא אבער מאגסט היער בלייבען!"

סאמועל איילטע היעראויף אויס דעם שטערבע־צימ־מער, אום נאָך הויזע צו געהען. אין זיינער איילע בעמערקטע ער ניכט, דאס אין דעם אויגענבליקע, אלס ער דיא טרעפּפּע הינונטערגינג, איין יונגער מאנן אבגעמידעט, אבגעמאטטעט אונד אטהעמלאָז הארט אן איהם דיא טרעפּפּע הינויף איילטע. דיעזער יונגע מאנן וואר דער עבען אנגעקאָממענע אדאָלף, דער נון דיא טהיר־נוממער פֿאָן דעם צימער זיינער מוטטער זוכטע.

אינצווישען וואר ר' יעקב אלליין אים צימער דער טאָדטען צוריקגעבליעבען, דיא אלטע טאנטע וואר אויס דעם הויזע געאיילט, אום לייטע הערבייצורופֿען.

איבערראשט אונד ערשראָקען פֿאָן דער פּלאָטצליכען שטיללע אים צימער, שטאנד ער אויף אונד ערבליקטע אבערמאלס דאס טאָדטע געזיכט זיינער שוועגערין. איין אבערגלייבישער שרעקען בעמעכטיגטע זיך זיינער, זיינע גליעדער ציטטערטען, ער זאנק וויעדער אויף דען זעססעל ניעדער אונד ריעף: "איין גאָטט ווייס, דאס איך קיין טעסטאמענט אונד קיינע כתובה פֿאָרגעפֿונדען, — איך בין אונשולדיג!"

אין דיעזעם אויגענבליקע וואר אדאָלף הינייגגעשטירצט. — דיעזער וואָרף זיך אויף דאס בעטט מיט איינעם פֿריידען־רופֿע — אבער ניכטס ריהרטע זיך, אום איהם צו אנטוואָרטען.

אלס אָב איהן איין שלאג פּלאָטצליך געטראָפֿפֿען העטטע, שטירצטע אדאָלף פֿאָר דעם בעטטע צוזאממען, ענדליך געוואנן ער דיא שפּראכע אונד ריעף: "איזט עס דענן מאָגליך! מוטטער! זיעה דאָך דיינען זאָהן וועניגסטענס נור נאָך איינמאל אן! — טאָדט? טאָדט!"

יעטצט ערסט ערקאננטע ר' יעקב צו זיינעם גראָסטען שרעקען זיינען נעפֿפֿען אדאָלף, ער זוכטע זיך צו פֿאססען אונד זאגטע: "יא, מיין קינד, דיינע מוטטער האט איהרע זעעלע גאָטט היממעל איינגעהויכט, געלאָבט זייא דער וואהרע ריכטער, ער האט געגעבען, אונד ער האט גענאָממען!..."

מאן ווירדע קוים גלויבען, וויא לייכט דער מענש אין זיינער אויפֿרעגונג פֿאָן איינער אייפֿרעגונג צור אנדערען איבערגעהען אונד וויא שרייער זאָ פּלאָטצליך אין האסס זיך פֿערוואנדעלן קאנן. מאן דענקע זיך איינען זאָהן, דער זיינע טאָדטע מוטטער פֿינדעט. דאן אבער איך דיא